
	<p>Dr. habil Fejes Zsuzsanna egyetemi docens</p> <p>Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Nemzetközi és Regionális Tanulmányok Intézet zsfejes@irsi.u-szeged.hu</p>	<p>ÁLLAMELMÉLET 8. lecke</p> <p>Az államelmélet (államtan) fejlődési tendenciái a XX. században</p>	<p>Olvasóidő 35 perc</p>
---	---	--	--

Kulcsszavak:

Általános államtan, 3 elemű tan, státusz-elmélet, az állam jogi fogalma, sein és sollen viszonya, tiszta jogtan, joglépcső elmélet, hipotetikus alapnorma, államnak történő beszámítás, az állam mint kényszerrend, az állami uralmi üzem mint igazgatás, bürokrácia, racionális állam, legitim erőszak monopóliuma, az állam szociológiai fogalma, az állam politikai fogalma, jus belli, barát és ellenség a politikában, háború, decizionizmus

Az államelmélet (államtan) fejlődési tendenciái a XX. században

1. Georg Jellinek munkássága és az általános államtan

Georg Jellinek

Általános
államtan

A modern állam és államiság lényegi elemeit a 19-20. századi német államtudomány jeles képviselője, *Georg Jellinek* (1851–1911) osztrák államtudós, jogászprofesszor határozta meg az Általános államtan (*Allgemeine Staatslehre*) koncepciójának keretében, miszerint „minden tartós szövetségnek olyan rendre van szüksége, amelynek alapján kialakul és megvalósul az akarata, meghúzzák határait, s amely szabályozza tagjainak helyzetét és hozzá való viszonyát.”

Jellinek az államiság feltételeit három általános és szükségszerű elemre vezeti vissza, megalkotva ezzel az állam normatív fogalmát, állam közjogi fogalmának „háromelemű tanát (*Drei-Elemente-Lehre*)”, miszerint az állam az államterület, az államalkotó népesség, és az adott terület felett gyakorolt, eredeti, és mások által elismert főhatalom léte.

Georg Jellinek – élete, pályája, munkássága (1851-1911)

- Az általános államtan meghonosítója, a XX. századi államelméletek kiindulópontja
- Tanulmányai, munkássága: Bécsi Egyetem, Lipcse, Berlin, Heidelberg
- Főbb művei:
 - *A jog, a jogtalanság és a büntetés társadalometikai jelentése*, (1878) – első, jogfilozófiai tárgyú műve; a jog: etikai minimum; Kant-kritika: a legalitás és moralitás szétválaszthatósága
 - *Államkapcsolatok tana*, (1882) – az államok szerkezeti felépítése
 - *Törvény és rendelet* (1887) – a jogalkotás kérdései, státuszelmélet
 - *Allgemeine Staatslehre* (1900) – célja államtudományok szintézisének megteremtése

az állam kettős természete,
állam és jog,
3 elemű tan, státusz-elmélet

Fontosabb elméleti tételei:

- **Az állam kettős természete:** jogi és szociológiai. Az állam egyszerre társadalmi jelenség és jogi intézmény. Az államtan kettős módszere: tartalmi és módszertani jelleg. Az államtan (Staatslehre) két fő területe:
 - *társadalomtan (Allgemeine Soziallehre des Staates)* – az államot mint társadalmi jelenséget, mint a társadalmi élet egyik faktorát, történeti szociológiai módszerekkel vizsgálja.
 - *államjogtan (Staatsrechtslehre)* – az állami élet jogi aspektusait jogi (jogdogmatikai) módszerekkel vizsgálja és a gerberi hagyományokat követi.
- **Az állam meghatározása:** az állam térben és időben lejátszódó folyamatok sokasága – államilag cselekvő egyének akarata és az akarat mögötti célja; a közös cél és közös akarat által összekapcsolt szövetségi egység.
 - Az állam *szociológiai* értelemben: letelepedett emberek eredeti uralkodó hatalommal felruházott *szövetségessége*.
 - Az állam ugyanakkor jogalany, jogi személyisége van. Az állam *jogi* értelemben: letelepedett emberek eredeti uralkodó hatalommal felruházott *testülete*.
- **Állam és jog:** az „állam joghoz kötöttsége” és a „ténylegesség normativitása”
 - **az állam joghoz kötöttsége:** az állam jogintézmény, az állam és polgára közt jogviszony van. A jogalkotás lényege egy ígéret, az ígéretből pedig kötelezettség származik – a magánjoghoz hasonlóan a közjog terén is. Az állam által alkotott jog magát az államot is kötelezi. Az állam önkötelezésének tana.
 - **A ténylegesség normativitása:** jogi érvényesség összefüggései: mitől van a jognak kötelező ereje? Nem pusztán az állami kényszer az, ami érvényessé teszi, kiemeli a motiváló erők (szokás, erkölcs, kultúra) szerepét. Jogi szabályozás hiányában, amellet vagy olykor annak ellenére a tényleges viszonyok normatív erőre tesznek szert, és így normatív rangra emelkednek. A *tényszerűségek is normatív erővel rendelkeznek*, bizonyos esetekben a jog a tényből keletkezik:
 - alkotmányos szokásjogban (pl. parlamenti szokásjog)
 - bizonyos történelmi pillanatokban a jog erőtlenné (pl. forradalom)

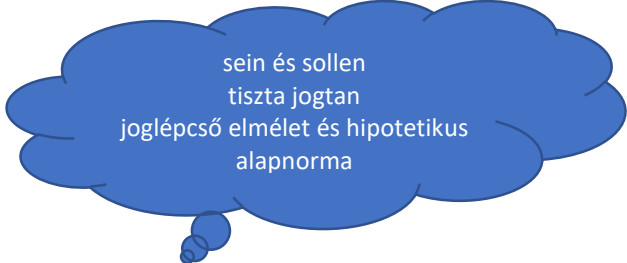
- „3 elemű tan” (formális államfogalom): Az állam egy meghatározott területen élő népesség feletti közhatalom – terület, népesség, közhatalom egysége.
- **Státusz-elmélet:** (*Alanyi közjogok rendszere, 1892*): az állam jogi személyiségén alapulhatnak sajátos jogok, az állam és polgárai között alanyi közjogon alapuló jogviszony van. Az államnép az államhoz tartozó emberek összessége, amelynek kettős funkciója van: az államhatalom alanya és az állami tevékenység tárgya. A személyiség négy státusza: aktív, passzív, pozitív, negatív.

Jelentősége: A XIX. sz.-i német államtudományok fejlődésében 3 fő tendencia szintézisét teremti meg.

2. Az állam fogalma a modern államelméletekben – a jogi, a társadalmi és a politikai államfogalom

- Jogi államfogalom – az állam mint jogrend; állam és jog között nem lehet különbséget tenni (Kelsen)
- Szociológiai államfogalom – az állam mint társadalmi intézmény, cselekvések rendszereként írható le (Weber)
- Politikai államfogalom – az együttélés nem feltétlenül konfliktusmentes, spontán hatalmi és politikai jellege van az államnak (Schmitt, Smend, Heller); pluralista elméletek (Laski, Dahl)

2.1. A jogi államfogalom: Hans Kelsen elmélete

sein és sollen
tiszta jogtan
joglépcső elmélet és hipotetikus
alapszabály

Élete, tudományos munkássága – a tiszta jogtan elmélete + a bécsi iskola megteremtése

Nem az első, aki a jogi megközelítést használja az állam értelmezése során, lsd. Leibniz, Gerber vagy Laband. Osztrák-amerikai tudós, jogi megközelítése nem meglepő, bíróságon, ügyvédi irodákban, közigazgatásban szerzett tapasztalatot, államjogból és jogfilozófiából habilitált. Művei pl. Osztrák államjog, Általános Államtan, A természetjogtan és a jogpozitivizmus filozófiai alapjai – nagy hatással volt a XX. századi államelméletre.

Progresszív volt és ezáltal rendkívül vitatott is.

Módszertani kérdések: *Sein és Sollen* (újkantianus jogfilozófia); módszer-tisztaság: a sein és sollen kölcsönösen függetlenek egymástól.

Nagy hangsúly a módszertanon és módszertani állásfoglaláson – újkantiánus jogfilozófia. (Kant – nem csak a tárgyak megismerésével kell foglalkoznunk, hanem a megismerés módszerének is jelentősége van. Hogyan közelítjük meg, mik a körülményei.)

Ennek alapján Kelsen – sein és sollen megközelítése:

- dolgok mikénti létezése a sein,
- a dolgok hogyan kellene, hogy létezzenek a sollen.

Van – legyen.

Sein – ami van, elemző, empirikus.

Sollen – ami legyen, normatív tudomány, ide sorolja a jogtudományt – felszólítás legyen ~ történjen meg!

Kelsen: ha a sein és sollen összemosódik az lesz az ideológia, ha elválasztva van az a tudomány.

A „tisztá jogtan”

- A jogot el kell különíteni a történeti és szociológiai elemektől, mert a jog a sein, a történet és a szociológia a sollen. A történet nem a keletkezést írja le, hanem a körülményeket magyarázza, a szociológia pedig nem a norma tartalmát írja le, hanem az érvényesülését magyarázza. Ezek jogon túli elemek, úgy mint az eszmék vagy eszmények, azok sem értelmezhetők a sein elve alapján, mind-mind csak sollen.
- A jogot el kell különíteni a politikától és az erkölcstől, mert csak úgy lehet úgy értelmezni ahogy van, nem úgy ahogy a vizsgáló helyesnek látja azt.
- Ami marad, az a tisztá jogtan, a jog, mint norma. A jogi gondolkodást meg kell tisztítani mindattól, ami nem normatív (pl. erkölcs, érték), a jogbölcselet csak a jogi normákkal foglalkozzon. A tudományos gondolkodásból kizárandók a metajurisztikus elemek, így a joggal gyakran kapcsolatba hozott eszmék és eszmények is (pl. igazságosság).
- A tisztá jogtan tárgya a *pozitív jog, mely normákból áll*.
- Az *érvényesség és érvényesülés* különbsége: nem feltételezik egymást. A jogi norma érvényessége = kötelező ereje, benne rejlik a sollen, akkor is érvényes, ha senki sem követi. Ez csak az egyedi norma szintjén van így, a jogrendszer szintjén jelentősége van az érvényesülésnek.
- *általános (törvény, rendelet) és egyedi (bírói ítélet, közigazgatási határozat, jogügylet) norma*
- jogi norma működésének kettős szerkezete:
 - a norma a jogalkalmazóhoz szól
 - ennek révén hat a címzettre

Joglépcső elmélet és hipotetikus alapnorma:

Azt vizsgálja, hogy egy jogi normának miért kell érvényesnek lennie, miért kell betartani. Kelsen ezt magyarázza a joglépcső elméletével.

1. Miért érvényes egy jogi norma?
Mert egy magasabb szintű normán alapul.
2. Miért kötelező az a rendelet első sorban?
Mert a jogalkotót egy törvény felhatalmazta a jogalkotásra.
3. Miért kötelező az a törvény, ami felhatalmazta a jogalkotót?
Mert az alkotmány úgy határozott.

4. Miért érvényes az alkotmány?

Kelsen ezt azzal magyarázza, hogy egy „első alkotmányra” épít.

És az miért volt érvényes? Mert a joglogika azt diktálja. Minden jogrendszernek van egy pozíciója ahonnan a többi norma ered. A tiszta jogtan szerint az első alkotmány érvényességét feltételezni kell – ez lesz a jogrendszer hipotetikus alapnormája – a pozíció ahonnan minden ered.

Érvényessége a jogi gondolkodáson alapszik. Főleg a kontinentális jog gondolkodásához igazodik.

Az elmélet szerint a jogrendszer hierarchikus, érvényessége magasabb szintű jogszabályon alapul.

- **hipotetikus alapnorma:** joglogikai értelemben vett alkotmány – a jogrendszernek van egy olyan pozíciója, ahonnan, mint egyfajta forrásból a többi jogi norma érvényessége ered; a nemzetközi jogrendszerben elhelyezve – pacta sunt servanda; érvényességét feltételezzük, minden más ebből következik
- a jogalkotás és a jogalkalmazás államtani szempontból nem különbözik - a hatalommegosztás bírálata

A jogi államfogalom – az államnak történő „beszámítás”

Érzékeléssel csak az emberi cselekedet követhető, az államot nem tudjuk érzékszervekkel felfogni. A társadalmi cselekvések egy bizonyos körét azonban állami tevékenységnek tudta be, de ezek fizikálisan nem különböznek más társadalmi tevékenységtől.

Pl. Amikor egy bíró ítéletet hirdet – valójában ugyanúgy beszél. DE ha a bíró ítéletet mond, annak sajátos következményei vannak, pl valakit szabadságvesztésre ítél, vagy elveszíti minden vagyonát. A beszédéből állami aktus lesz.

Kelsen felveti ezen tevékenységek közti különbség hiányát – a bíró beszél ha ítéletet hirdet, és beszél a kávészünetben a kollégáival is – miért lesz akkor az egyiknek más jelentősége? Itt jön a beszámítás – azért, mert ha ítéletet hirdet, nem magáncselekménynek, hanem állami aktusnak tudjuk be, annak ítéljük, annak számítjuk.

Amikor a bíró ítéletet mond, az állam részeként cselekszik. DE csak akkor számítjuk így, ha a cselekedete megfelel a jogrendnek.

- kiindulópont: különbség állami és egyéni cselekvés közt; az állami cselekvés megszemélyesített kifejezőmód, bizonyos cselekvést az államnak tulajdonítunk (beszámítás) – cselekvéseket vonatkoztatunk a jogrendszerre.
- Állam mint az állami aktusok alanya beszámítási pont. Csak azokat a magatartásokat számítjuk be az államnak, amelyek jogi normát követtek (érvényes).
- Beszámításkor 3 dolgot feltételezünk:
 - létezik egy érvényes normatív rend (jogrend),
 - a cselekvés megfelel az abban foglalt normáknak,
 - az államnak tulajdonított cselekvés a jogrend normáiban elő volt írva.

Állam és jog

Kelsen szerint (Jellinekre) építve az állam és jog közötti kapcsolat három féle lehet:

1. Passzív – alá vagy vetve
2. Aktív - megalkotod
3. Negatív - mentes vagy annak előírásaitól

Ez alapján az állam = emberi magatartásokat szabályozó normák rendszere. A jogi normák alkotják az állami rendet. Az állam a jogi rend megszemélyesítése. Az állam tehát azonos a joggal – az állam és a jog azonosságának kelsen-i tétele.

DE! az állam azonos a jogrenddel, de nem minden jogrend állam. A jog akkor azonos az állammal, ha központosított kényszert alkalmaz.

Az állam mint jogrend – bizonyos emberi magatartásokat szabályozó normák rendszere, az állam normatív rend. Az állam és a jog fogalma egybeesik, az előbbi az utóbbi alá rendelődik. A normatív rend létezése nem más, mint annak érvényessége.

Az állam mint kényszerrend

Az állam és a jog fő sajátossága, hogy kényszerítő rend. A kötelékébe tartozás független az egyéni akarattól. Pl. állampolgárságot nem kérjük, kapjuk. Azért kényszerrend, mert bizonyos feltételek esetén kényszeralkalmazást kell tenni – pl. ha nem tartjuk be a törvényeket, elő leszünk állítva.

Fontos, mert megjelenik a szankció.

- a társadalmiság lényege a normativitás, de a jogrend kényszerítő rend – az államrend kényszerrend:
 - a kényszer alá tartozást nem választjuk, hanem beleszületünk
 - a jog kényszer alkalmazását rendeli el
- Minden állami aktus kényszer előkészítése, arról való döntés és végrehajtás. Korlátja: a kényszer egy normatív elméletben meg lehet nevezni, de nem lehet leírni.

2.2. Az állam szociológiai fogalma: Max Weber elmélete***Élete, tudományos munkássága***

Társadalomtudós, közgazdász, gazdaságtörténész, jogszociológus – sokszínű és ellentmondásos. Konzervatív és liberális, háborúpárti és pacifista.

Művei pl. Szocializmus; Politika, mint hivatás; A tudomány, mint hivatás.

A szociológia egyik megalapítójának tekintjük.

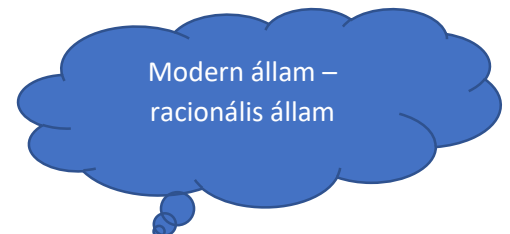
Módszertani kérdések – értékrelativizmus

A megértő szociológia és az állam

1908-tól A megértő szociológia alapvonalai alapján – halála után szerkesztett kézirat, az emberi cselekvés értelmi összefüggéseit vizsgálja. A társadalmi cselekvés: olyan viselkedés, ami a cselekvő / cselekvők szándékosan másokhoz vonatkoztatott, mások viselkedéséhez igazított. Nem csak az a kérdés, mit tesz, hanem az, mit hisz? Mi motiválja? Miért fogad el egy uralkodót?

Weber szerint az állam kollektív gondolati képződmény – az emberek fejében létező gondolatok rendszere, legyen az hit, eszme, elgondolás. A megértő szociológia azt vizsgálja, ezek mekkora eséllyel válnak valóra.

- A jogi és a szociológiai államfogalom lényeges különbsége – az érvényesség eltérő felfogásából ered.
- Weber: az érvényesség fogalma a rendhez társuló képzetekkel áll összefüggésben. „A modern állam azért létezik ebben a formában, mert bizonyos emberek cselekvésükben ahhoz a képzetekhez igazodnak, hogy az állam fennáll, vagy fenn kell állnia, tehát a jogi rend érvényesül.”
- állam – kollektív gondolati képződmény

A modern állam – racionális állam**Weber állama modern állam:**

- üzemként működik – párhuzam a célokért cselekvő gazdálkodási szervezettel
- uralmi szervezet ÉS igazgatási egység egyben
- adott területen érvényes,
- igazgatási és jogrendje van,
- politikai jellegű és politikai eszközöket használ

Az állami uralmi üzem mint igazgatás - gazdálkodó szervezetek mintájára megszerveződő igazgatási csoport, előre jelezhető működés, szakigazgatásra kiképzett hivatalnoksereg.

Racionális állam, racionális jog - három kiindulópont:

- római jogi hagyományokon kialakult modern kodifikáció, jogi formalizmus
- merkantilista gazdaságpolitika
- a legitim erőszak monopóliuma (legitimáció elméletét összekapcsolja a hatalom-elmélettel: karizmatikus, tradicionális, legitim hatalmi, uralmi formát különböztet meg)

Weber racionális állama kiszámítható, működése előre jelezhető. A modern állam egyben racionális állam is kell legyen. Bürokrácián, szakmailag képzett hivatalnokok rendszerén és racionális jogrendszeren alapul. FONTOS a racionális jog – a kiszámíthatóságnak fontos eleme a kalkulálható jog. A kalkulálható jognak pedig fontos kísérője lesz a kiszámítható igazságszolgáltatás és igazgatás.

Főleg Nyugatra lesz jellemző, amiben a kapitalizmusnak van nagy szerepe – a gazdaságban számítanak az előre jelezhető, gép-szerűen működő szabályok, szabályrendszerek. Elítéli a vallási alapú igazságszolgáltatást és a próféciákat, jóvendöléseket – nem racionális.

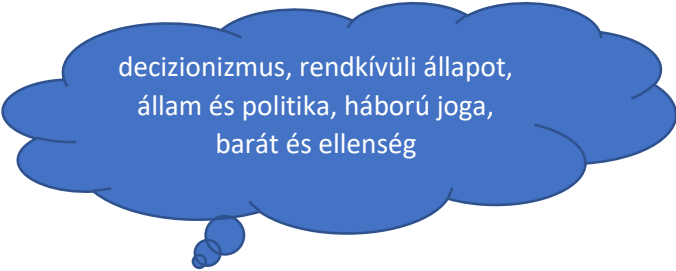
A legitim fizikai kényszer monopóliuma

A politikai jelleg és eszköz alatt Weber egy sajátos megközelítést értett: a célközpontú eszköze amit nélkülözhetetlennek tartott, az erőszak.

Az erőszak igaz nem az állam egyetlen, de a rá leginkább jellemző eszköze.

Az állami erőszak lényege, hogy az állam kisajátítja azt, de azért néhány formában továbbra is fennáll a társadalomban pl. jogos védelem.

Weber megközelítése épp az erőszak elemével kritizálható – az állam mint társadalom fogalma nem tartalmaz etikai elemeket az egyének egymással szembeni viszonyában. Tulajdonképpen a kelsen és weberi tanok egymással szemben állnak – ezért jöhetett létre egy harmadik megközelítés is.

decizionizmus, rendkívüli állapot,
állam és politika, háború joga,
barát és ellenség

2. 3. Az állam politikai fogalma: Carl Schmitt

A politikai államfogalom – a politika a konfliktusok világa; az emberek közötti egység és széthúzás kérdései

Decizionizmus – döntés elvűség; a tények és értékek sohasem általában léteznek, hanem mindig valaki irányában

Elméletei középpontjában a decizionizmus áll, ez a döntés-elvűség. Ellentmond a kelsen és az újkantiánus dualista állásfoglalásnak, a tények és értékek, a sein és sollen nem különül el egymástól élesen, a két véglet, ami között a döntések emelnek hidat.

Norma és kivétel – szokásos és rendkívüli állapot

Az állam és a jog viszonyát normális és kivételes viszonylatában, szokásos és rendkívüli állapotként elemezte. Aki a két tényállás között dönthet, az a szuverén. A Politikai teológia c. művében kimondja, hogy az a szuverén, aki a kivételes állapotról, annak bevezetéséről dönt. Ilyenkor a jogrend felfüggesztésre kerül, új rendet hoz létre, aminek biztosítása is az ő feladata lesz.

A jog alapja a döntés.

„Szuverén az, aki a kivételes állapotról dönt” – felfüggeszti a jogrendet, a jogrend kötőereje megszűnik, a döntés primátussal rendelkezik a norma felett.

Az „állami” és a „politikai” fogalma

Ezek szerint a kelsen-i elmélettel szemben az állam nem a joghoz kötődik hanem a politikához. Az állam fogalmához tehát kell a politika fogalma.

A politika kritériuma a politikai különbségtétel: barát vagy ellenség, illetve a különbségtétel intenzitásának foka. Mennyire barát? Mennyire ellenség? Akkor válik bármi politikává, ha asszociáció/egység szembekerül a disszociációval ami a szétválás/elkülönülés.

- az állam fogalma a politikai fogalmát előfeltételezi
- barát és ellenség viszony: a politikai cselekvések és indítékok visszavezethetők a barát és ellenség megkülönböztetésre
- bármi politikává lehet, ha abban a fenti kritérium (emberek barát-ellenség szembeállítás) felfedezhető

Ellenség, konfliktus, harc

Schmitt megközelítése szerint az ellenség nem a hagyományos értelemben vett ellenfél, vagy vetélytárs, hanem az, akivel végső esetben lehet konfliktus. Ellenség, akivel konfrontálódik az egyén vagy csoport, végső esetben pedig harcot folytat. Nem feltétlenül rossz vagy erkölcstelen, vagy gazdaságilag ellenfél, elég ha más politikai meggyőződése van. Lehetséges vele szemben a konfliktus.

- totális állam
- az ellenség nem vetélytárs vagy vitapartner, hanem az, akivel végső esetben lehetséges a konfliktus

Háború – nem normatív, hanem „létszerű” jelenség, a másik fizikai elpusztításának lehetősége.

A másik fizikai megsemmisítésének lehetősége. Az ellenségesség a másik tagadása, annak a legszélsőségesebb formája a megsemmisítés, tehát a háború. Nem metafora, vagy szimbólum, konkrétan, tárgyilagosan kell értelmezni. DE Schmitt mégis azt mondja, hogy az emberi élet elpusztításának nincs semmilyen elgondolható igazolása. Nincs etikai, se jogi indoka.

Az állam és jus belli

Az állam „a területi zárttságban szervezett nép politikai státusza”. Lényegi eleme tehát a politika, egyrészt egységet teremt, másrésztől megadja a háborúskodás jogát.

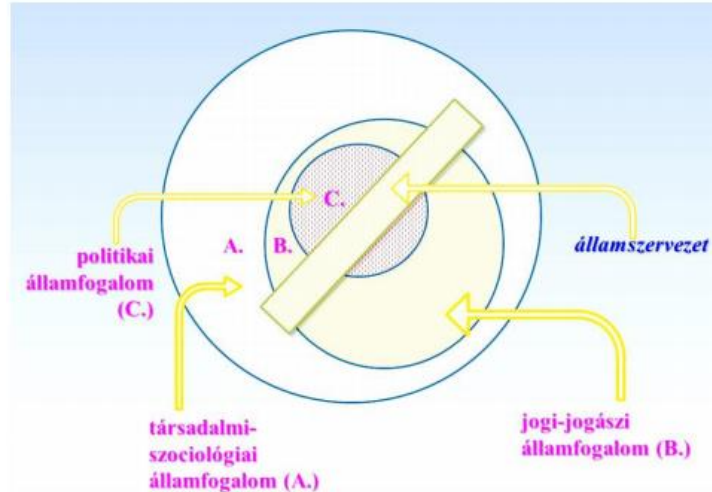
Az állam ius bellivel rendelkezik, tehát joga van a háború indításához. Kijelölhet ellenséget, erőszakosan léphet fel vele szemben. Ennek bel- és külpolitikai oldala van, külpolitikailag nyilván ellenséges fellépés más állammal szemben, de belpolitikailag azt fogja jelenteni, hogy az állam megkövetelheti az egyéntől az életét is, és átveheti tőle az ellenség kijelölését. Az állam dönt, van-e ellenség, fellép-e, hogyan, milyen áron.

- amíg a politika elválaszt és összeköt, megadja a háborúskodás motívumát, addig *az állam egységet teremt;*
- *az állam mértékadó egység, amely jus bellivel rendelkezik;*

- átveheti az egyéntől az ellenség kijelölésének lehetőségét; eldöntheti, hogy mi a mérvadó, mi szabályos, mi kivételes;
- a jus belli arra vonatkozó jog, hogy az állam meg hozza a fennmaradáshoz szükséges döntéseket, végső helyzetekben bármilyen döntést meghozhasson.

A három államfogalom viszonya

Három egymást részben fedő, nem szabályos körökként lehet elképzelni. A legnagyobb, legszélesebb a társadalmi elgondolás, de annak a határai halványak. A jogi felfogás szűkebb, de határozottabban elválasztható. A politikai a jog mögött van.

Forrás: Egresi-Pongrácz-Szigeti-Takács: Államelmélet, 227.o

Ajánlott és felhasznált irodalom:

- Egresi Katalin – Pongrácz Alex – Szigeti Péter – Takács Péter (szerk.): Államelmélet I. SZEE DF ÁK, Jogelméleti Tanszék, Győr, 2016. Elérhető: https://jet.sze.hu/kezdolap_194-242.o.
- Cs. Kiss Lajos: Államelméleti helyzetkép. Pro Publico Bono 2017/2 pp. 4-47. o.
- Takács Péter: Államelmélet a XIX-XX. században. Georg Jellinek elmélete. <https://core.ac.uk/download/pdf/159127065.pdf>
- Takács P. (szerk.): Államelmélet I., Szent István Társulat, Budapest, 2007.
- Takács P.: Államtan. Az állam általános sajátosságai. Corvinus, Budapest, 2011. 168-201. o.

Ellenőrző kérdések:

1. Mutassa be az Általános Államtan irányzatát és gondolkodóit!
2. Kihez köthető és mit jelent az állam formális (háromelemű) tana?
3. Mit értünk státusz-elmélet alatt?
4. Kihez köthető az állam jogi fogalma és mi a joglépcső elmélet?
5. Mi a hipotetikus alapszabály?
6. Hogyan értelmezhető az államnak történő beszámítás?
7. Kihez köthető és mit jelent a racionális állam fogalma?
8. Kihez köthető és mit jelent az állam politikai fogalma? Mi a barát és ellenség viszonya a politikában?
9. Mit értünk decizionizmus alatt? Hogyan kapcsolódik ez az állam politikai fogalmához?
10. Mi a jus belli?

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.
Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE